

Parter och beslut

Stanislas Mbanenande

Parter

Sökande

STANISLAS Mbanenande, 19580826-5754
c/o Anstalten Täby, Box 4505, 183 04 Täby

Offentligt biträde

Advokat Thomas Bodström
Advokatbyrån Bodström & Partners Stockholm AB
Box 3431, 103 68 Stockholm

Åklagare

Vice chefsåklagare Helena Falkerby
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Falun
Box 1740, 791 14 Falun

Beslut

Påföljd m.m.

Livstidsstraffet omvandlas till fängelse 24 år.
(SVEA HOVRÄTT AVD 8, 2014-06-19, B6659/13)

Ersättning och återbetalning

Thomas Bodström får ersättning av staten med 35 045 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 14 420 kr arbete
- 12 540 kr tidspillan
- 1 076 kr utlägg
- 7 009 kr mervärdesskatt

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress

Box 383
701 47 Örebro

Besöksadress

Järnvägsgränd 1 A
Örebro

Expeditionstid

måndag - fredag
08:30-16:00

Telefon

019-16 63 00

E-post

orebro.tingsratt@dom.se

Webb

www.orebrotingsratt.domstol.se

Skäl

BAKGRUND

Den 19 juni 2014 dömdes Stanislas Mbanenande av Svea hovrätt för folkmord och grovt folkrättsbrott till fängelse på livstid. Stanislas Mbanenande har varit berövad friheten som anhållen och senare häktad sedan den 22 december 2011.

Det är första gången Stanislas Mbanenande ansökt om omvandling.

YRKANDEN M.M.

Stanislas Mbanenande har nu yrkat att tingsrätten ska omvandla livstidsstraffet till ett tidsbestämt straff och att strafftiden ska bestämmas till den tid som tingsrätten med hänsyn till behovet av frigivningsförberedelser finner skälig, dock ej längre än 21 år.

Åklagaren har motsatt sig Stanislas Mbanenandes yrkande.

Thomas Bodström har begärt ersättning av allmänna medel för uppdraget som offentligt biträde för Stanislas Mbanenande.

UTREDNING I ÄRENDET

Tingsrätten har i ärendet inhämtat livstidsdomen från Stockholm tingsrätt och Svea hovrätt, yttrande från Kriminalvården samt utlåtande med riskbedömning från Rättsmedicinalverket. Stanislas Mbanenande har inkommit med ett skriftligt yttrande och han har även hörts vid den muntliga förhandlingen. I det följande redovisas främst de delar av utredningen som har varit relevanta för tingsrättens ställningstagande.

Livstidsdomen

Åklagaren väckte åtal den 5 november 2012 mot Stanislas Mbanenande vid Stockholms tingsrätt för folkmord och grovt folkrättsbrott.

Stanislas Mbanenande bestred ansvar för folkmord och grovt folkrättsbrott och angav att han inte utfört de handlingar som han stod åtalad för samt att han inte medverkat i folkmordet i Rwanda. Stanislas Mbanenande menade att utredningen mot honom konstruerats och lagts till rätta mot honom av regimen i Rwanda.

Den 20 juni 2013 meddelade Stockholms tingsrätt dom mot Stanislas Mbanenande. En dom som i väsentliga delar fastställdes av Svea hovrätt den 19 juni 2014.

Stanislas Mbanenande dömdes för att under en angiven period under april - juli månad 1994 ha deltagit i folkmordet i Rwanda enligt följande.

i Katolska kyrkan, Home St Jean, Gatwarostadion och Bisesero gemensamt och i

samförstånd med andra, under organiserade attacker på respektive brottsplatser, uppsåtligen medverkat i att beröva och att försöka beröva tusentals personer livet genom att skjuta dem, slå dem med tillhyggen och – vid Katolska kyrkan, Home St Jean och Gatwarostadion – brisera handgranater intill dem,
- vid Katolska kyrkan, Home St Jean, Gatwarostadion och Bisesero personligen – med fara för brottets fullbordan – försökt beröva ett stort antal personer livet genom att på respektive brottsplatser skjuta in i folksamlingar med automatvapen,
- vid Katolska kyrkan, Home St Jean och Gatwarostadion, gemensamt och samförstånd med andra, uppsåtligen medverkat till att frihetsberöva tusentals personer med uppsåt att döda dem, och
- uppmanat andra att delta i attacker mot tutsier och organiserat och tagit ut hutuer som transporterats till Bisesero i syfte att delta i dödandet av tutsier.

Domstolen fann att Stanislas Mbanenande hade gjort sig skyldig till folkmord genom att begå gärningarna i syfte att helt eller delvis förgöra den etniskt eller rasmässigt bestämda folkgruppen tutsier. Det konstaterades att Stanislas Mbanenande vid hade gärningarna haft en ledande roll på lägre nivå.

Vidare fann domstolen att Stanislas Mbanenande med sitt handlande hade begått folkrättsbrott, genom att han under folkmordet gjort sig skyldig till svåra överträdelser av den gemensamma artikel 3 i 1949 års Genèvekonventioner och av allmänt erkända grundsatser som rör den internationella humanitära rätten i väpnade konflikter. Brottet var grovt eftersom det förövats genom ett stort antal handlingar och eftersom många människor dödats eller skadats på grund av brottet.

De överträdelser som gjordes gällande var att Stanislas Mbanenande tillfogat särskilt skyddade civilpersoner allvarligt lidande genom

- våld mot många personers liv och person,
- omänsklig behandling, och
- kränkning av många människors personliga värdighet genom särskilt förödmjukande och nedsättande behandling.

Beträffande straffmätning och påföljdsval anförde tingsrätten följande.

”Mbanenandes agerande under folkmordet omfattar ett stort antal skilda handlingar där många människor dödats eller skadats på grund av brotten. Till detta kommer att Mbanenande haft en informell roll som ledare och att han själv aktivt har deltagit i folkmordet, bl.a. har han skjutit mot folkmassor med ett automatvapen. Det rör sig om synnerligen allvarlig brottslighet med mycket höga straffvärden. Även om det vid straffmätningen beaktas att det har gått 19 år sedan folkmordet är straffvärdet för brottsligheten ändå så högt att straffet måste bestämmas till fängelse på livstid.”

Svea hovrätt anslöt sig till tingsrättens bedömning i rubricerings-, straffmättnings- och påföljdsfrågan.

Kriminalvårdens yttrande

Kriminalvården har ingivit yttrande i ärendet daterat den 2 maj 2022 och har under rubriken "Kriminalvårdens bedömning" anfört bl.a. följande.

"Stanislas Mbanenande har under hittillsvarande verkställighet uppvisat god skötsamhet och har deltagit i anvisad sysselsättning. Han är i permissionsgång och har genomfört samtliga permissioner utan anmärkning. Stanislas Mbanenande bedöms sammantaget inte ha åsidosatt vad som gäller för verkställigheten och bedöms ha främjat sin återanpassning i samhället.

Vid sidan av brottets straffvärde i relation till den avtjänade tiden torde den tyngst vägande faktorn av betydelse för omvandlingsfrågan emellertid vara risk för att Stanislas Mbanenande återfaller i brottslighet av allvarligt slag. Rättsmedicinalverkets utlåtande torde komma att ge slutlig vägledning för bedömningen av denna fråga.

Om tingsrätten bifaller Stanislas Mbanenandes ansökan ska fängelsestraffets längd bestämmas bland annat utifrån hans behov av åtgärder för att underlätta övergången till ett liv i frihet. Kriminalvården bedömer att en tid om två och ett halvt till tre år är nödvändig för förberedelser inför frigivning. Den tiden innefattar utökad permissionsgång och särskilda utslussningsåtgärder."

Rättsmedicinalverkets utlåtande

Rättsmedicinalverket har i utlåtande den 17 juni 2022 bedömt Stanislas Mbanenandes risk för återfall i brottslighet som låg på en tregradig skala (låg/medelhög/hög). Ur utlåtandet redovisas följande.

Risikfaktorer för återfall i brottslighet

"Vid en genomgång av riskfaktorer Mbanenandes fall framkommer att de flesta i dessa sammanhang vanliga riskfaktorerna saknas. Det finns ingen tidig beteendestörning, inget missbruk, ingen personlighetsstörning, ingen historia av kriminellt beteende eller attityder. Han har varit stabilt förankrad på arbetsmarknaden och har levt ett prosocialt liv både före och efter de gärningar han dömts för. Mbanenande är dömd för folkmord vilket innefattar dödligt våld riktat mot en folkgrupp syfte att utrota denna och han har den kontexten sett våld som ett accepterat sätt att agera. Han har vidare en del traumatiska upplevelser med anhöriga som dödats samma situation vilket dock inte förefaller påverka honom på ett belastande sätt dagsläget. Han har under verkställigheten uppvisat en god känslö- och beteendemässig stabilitet och har inte varit inblandad några incidenter av intresse för återfallsrisk."

Skyddsfaktorer mot återfall i brottslighet

"Vid en strukturerad genomgång av skyddsfaktorer framkommer att Mbanenande har en god begåvning, en stabil familjesituation, han har ett litet men prosocialt nätverk, han har en vana vid att leva samhället och att försörja sig genom arbete, han har ett säkrat boende och uppvisar positiva livsmål och intressen."

Sammanvägd bedömning

"Vid en sammanvägd bedömning av återfallsrisk i Mbanenandes fall kan man inledningsvis konstatera att det är ett i detta sammanhang extremt ovanligt ärende. De gängse riskbedömningsinstrument vi har att tillgå är dåligt anpassade för den här typen av brottslighet och kunskapen om återfallsrisken i liknande fall får sägas vara ytterst begränsad. Den enda egentliga, historiska riskfaktor som är känd är att Mbanenande utövat det som jämföras med dödligt våld mot ett okänt antal personer inom ramen för folkmordet Rwanda, i sig ett oerhört allvarligt brott. Han har dock varken före eller efter den händelsen kunnat beläggas med våld eller annan kriminalitet utan har snarare levt ett prosocialt liv med familj och försörjning genom olika kvalificerade uppdrag. Det rör sig dessutom om ett femtontal år som förflötit mellan gärningarna och gripandet utan att han begått brott vilket närmast definitionsmässigt innebär låg risk för återfall brott. Han har också uppvisat god skötsamhet under verkställigheten. Det finns vidare flera skyddsfaktorer och förutsättningarna för att Mbanenande med viss guidning ska kunna återgå till att fungera samhället torde vara goda. Sammantaget bedöms risken för återfall i brottslighet som låg (på en tregradig skala låg-medelhög-hög)."

Förhör vid tingsrätten

I förhör inför tingsrätten har Stanislas Mbanenande berättat sammanfattningsvis följande.

Han vidhåller fortfarande att han är oskyldig men har förlikat sig med sitt öde. Han greps 22 december 2011 och satt i häktet i nästan tre år. Han har varit placerad på fyra anstalter innan han den 25 maj 2022 flyttades till Täby anstalten.

Ungdomen spenderade han i Rwanda, där han gick i grundskola och gymnasium. Han tog en magisterexamen i Sovjetunion på 80-talet och tog ytterligare en magisterexamen i Kanada i början av 90-talet. 1993 åkte han till Belgien då han var antagen till ett doktorsprogram. 1994 återvände han till Rwanda för att forska för doktorsprogrammet. Ett par dagar efter att han återvände började händelserna. Efter händelserna i Rwanda har han haft en rad olika utlandsuppdrag. Han kom till Sverige år 2000 och hans familj anlände till Sverige något år innan. Han blev svensk medborgare år 2008. Han började då arbetade för Sverige då han var svensk och började en anställning på MSB. I sin anställning hade han olika utlandsuppdrag som gick ut på att assistera länder som led under krig och katastrofer. Rwanda har anklagat honom för att hålla sig gömd sedan händelserna 1994. Det gjorde han inte, han medverkade i internationell media, vilket gjorde att han blev

förvånad när Rwanda påstod att de inte visste var han befunnit sig.

Han har tre barn som nu är vuxna. Alla tre arbetar utomlands.

Han är lyckosam som får permissioner. Han har fått de permissioner han begärt. Han har varit väldigt aktiv på de anstalter som han tidigare varit intagen på, likaså nu på Täby anstalten. Där arbetar han nu inom textilindustrin och uppför sig väl. Han är inte en farlig person.

SKÄL FÖR TINGSRÄTTENS BESLUT

Enligt 4 § lagen om omvandling av fängelse på livstid ska rätten vid sin prövning av om det finns förutsättningar för att omvandla ett livstidsstraff till ett tidsbestämt fängelsestraff särskilt beakta den tid som den dömden har avtjänat, vad som av domen framgår om de omständigheter som legat till grund för straffmätningen, om det finns risk för att den dömden återfaller i brottslighet av allvarligt slag, om den dömden har åsidosatt vad som gäller för verkställigheten och om den dömden har medverkat till att främja sin anpassning i samhället.

Stanislas Mbanenande har den 22 december 2022 avtjänat 11 år av sitt livstidsstraff.

Inledningsvis konstaterar tingsrätten att Stanislas Mbanenande har medverkat till att främja sin anpassning i samhället och inte åsidosatt vad som gäller för verkställigheten. Rättsmedicinalverket har bedömt risk som låg för att Stanislas Mbanenande ska återfalla i brottslighet av allvarligt slag. Tingsrätten anser att Rättsmedicinalverkets slutsatser är välgrundade och relevanta. Tingsrätten delar bedömningen och finner det visat att det inte föreligger någon konkret och beaktansvärd risk för att Stanislas Mbanenande återfaller i brottslighet av allvarligt slag. Återfallsrisken i sig utgör därför inte hinder mot att fängelsestraffet på livstid nu omvandlas till ett tidsbestämt sådant straff.

Tingsrätten övergår till att pröva frågan om de omständigheter som legat till grund för straffmätningen och den tid som Stanislas Mbanenande har avtjänat utgör hinder för att nu omvandla det ådömda livstidsstraffet till ett tidsbestämt sådant. Tingsrätten ska inte göra någon omprövning av domen utan ska beakta de omständigheter som legat till grund för straffmätningen i livstidsdomen. Stanislas Mbanenande är dömd för synnerligen allvarlig brottslighet med mycket högt straffvärde och innefattar flera mycket försvårande moment. Karaktären och svårighetsgraden av gärningarna innebär att det, trots den mycket långa tid som förflutit mellan gärningarna och lagföringen, inte kan bli aktuellt att vid en omvandling tidsbestämma fängelsestraffet till lägre än fängelse 24 år.

Som konstaterats ovan har Stanislas Mbanenande avtjänat 11 år. Det innebär att han vid en omvandling till fängelse 24 år skulle kunna frigges villkorligt om fem år. Det är en betydligt längre tid än vad som behövs med hänsyn till behov av åtgärder för utslussning. Om omvandlingen nu sker till ett tidsbestämt fängelsestraff om 24 år så finns en möjlighet att den nu gjorda riskbedömningen blir inaktuell då det kan vara dags att villkorligt frige honom om fem år. Av rättspraxis framgår dock att om det står klart att återfallsrisken är

låg och några särskilda omständigheter inte föreligger som gör att den kan antas komma att ändras, kan intresset av en förnyad riskbedömning inte anses utgöra något hinder mot att fatta ett beslut om omvandling, även om tiden till en möjlig villkorlig frigivning enligt beslutet skulle vara förhållandevis lång. Med beaktande av den långa tid som förflutit sedan gärningarna och den exemplariska skötsamhet som Stanislas Mbanenande uppvisat under verkställigheten anser tingsrätten att det inte finns något som talar för att riskbedömningen kan komma att förändras under den tid som återstår till dess att en villkorlig frigivning kan bli aktuell. Tingsrätten anser därför att det inte är för tidigt att nu omvandla det Stanislas Mbanenande ådömda straffet fängelse på livstid till ett tidsbestämt fängelsestraff. Vid en samlad bedömning finner tingsrätten att det straff på fängelse på livstid som Stanislas Mbanenande i juni 2014 dömdes till av Svea hovrätt ska omvandlas till fängelse 24 år.

Thomas Bodström har begärt ersättning bland annat för 16 timmars arbete. Tingsrätten anser att varken uppdragets art eller omfattning motiverar en högre ersättning än att Thomas Bodström får anses skäligen tillgodosedd med ersättning för tio timmars arbete. Begärd ersättning i övrigt är skälig och ska utgå. Kostnaden ska stanna på staten.

Rätten

Chefsrådmannen Marinette Gustafsson samt nämndemännen Ylwa Johansen, Johan Linder och Carl-Henrik Ling

Rätten är enig.

Digitalt signerad av chefsrådmannen Marinette Gustafsson

Överklagandeinformation

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Örebro tingsrätt senast den 9 januari 2023.

Överklagandet ska vara skriftligt. Örebro tingsrätt skickar det vidare till Göta hovrätt.

Så här gör du

1. Skriv Örebro tingsrätts namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha.
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Örebro tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Örebro tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Göta hovrätt.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Göta hovrätt skicka brev på det sättet.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Örebro tingsrätt eller Göta hovrätt om du har frågor.